

In 1952 werd in zover verband gevonden tussen wortelhoeveelheden en opbrengsten, dat de 4 soorten met lage wortelgewichten in oktober 1951 gem. gaven 3530 kg/ha tegen de 5 met hogere wortelhoeveelheden gem. 5320 kg/ha, en in het volgende jaar (1953) resp. gem. 14.300 en 23.000 kg/ha. Er zat evenwel nogal spreiding in de groepen.

Gebleken is, dat verband bestaat tussen hoeveelheid wortels en opbrengst.

Als maat voor de verdeling van de wortels in de grond werd gekozen het percentage in de laag 0-5 cm. Deze laag ondervindt verreweg de meeste invloed van allerlei factoren en leek daardoor vrij belangrijk. Gebleken is, dat dit percentage voor iedere soort, binnen zekere grenzen, waarvan de wijidte mede bepaald wordt door de bemonsteringsfout, constant is. Het percentage

wortels in de bovenste laag beslist mede over de droogtegevoeligheid. Tussen sommige soorten zijn de gevonden verschillen evenwel zo klein, dat men hiervan in de praktijk niets zal merken. In 1953 was de overeenstemming met de resultaten van 1953 zeer bevredigend. Er waren evenwel ook verschillen, die voor een deel berusten op de belangrijk lagere cijfers, die over een gehele linie gevonden waren voor sept. 1952, vermoedelijk door een bemonsteringsfout.

Uit de tot dusver verkregen gegevens is niet met zekerheid te zeggen of de verschillen, die na hooien of beweiden naar voren kwamen, ontstaan zijn door het hooien of beweiden. Dit zal door het voortgezet onderzoek moeten worden uitgemaakt.

De tot dusver verkregen resultaten wet-tigen ongetwijfeld een voortzetting van het onderzoek.

is het dan ook regel, dat een boer tot op hoge leeftijd bedrijfshoofd blijft, terwijl hij in verschillende andere streken al 10 of 20 jaar eerder gaat rentenieren. Om goed vergelijkbare cijfers te krijgen, had men dus niet alleen rekening moeten houden met het kapitaal van de huidige bedrijfshoofden, maar tevens met dat van de rentenierende boeren. Op onbelaste eigen bedrijven kan men in de vorm van hypotheek een vrij groot bedrag aan crediet opnemen. Hierdoor is het bedrag aan investeerbare middelen in streken met veel eigen bedrijven (de zandstreken) in het algemeen groter dan in streken met veel pachtbedrijven (de weidegebieden).

Waarschijnlijk is echter de belangrijkste reden, dat men op veel bedrijven in de zandstreken niet graag crediet opneemt voor bedrijfsverbeteringen. Deze houding kan nog stammen uit de tijd, dat de bedrijven nog zelfverzorgend waren, wat tot omstreeks 75 jaar geleden het geval was. Als toen crediet werd opgenomen, was dit consumptief crediet, dat de winstcapaciteit van het bedrijf niet kon verhogen. Als een jonge boer hier hypotheek heeft moeten opnemen om een bedrijf te beginnen, zal hij veelal deze hypotheek zo snel mogelijk weer aflossen. Elders zou hij vaak eerst zijn veestapel zover uitbreiden, dat hij voor zijn gezin volledig werk kan vinden, of andere zeer rendabele investeringen doen in zijn bedrijf.

Thans lijkt het echter verantwoord om op veel bedrijven in de zandstreken crediet op te nemen voor bedrijfsverbeteringen, mits men er redelijkerwijs op kan rekenen, dat hierdoor de bedrijfswinst wordt verhoogd met een groter bedrag dan de rente, die men voor dit crediet moet betalen.

In het verleden is echter wel steeds gebleken, dat het gewenst is om in een tijd van hoogconjunctuur enige reserves te vormen, teneinde ernstige moeilijkheden in een crisistijd te voorkomen.

Men krijgt uit de LEL-cijfers wel de indruk, dat een deel van de bedrijven, vooral

De investeringsmogelijkheden der landbouwbedrijven

De huidige toestand in Nederland

Over de gelden, die eventueel voor investering beschikbaar zijn, heeft het LEL onlangs cijfers gepubliceerd in een rapport (no. 213, f 2,50) over de financiële positie van de landbouwbedrijven, waarop wij hier eens willen terugkomen. Een overzicht van deze ha-cijfers wordt gegeven in bijgaande kaart. Als investeerbare middelen zijn hier beschouwd de gelden van de boer, die hij niet in zijn eigen bedrijf gestoken heeft en de gelden, die hij volgens de normen van de boerenleenbanken tegen zakelijke zekerheidsstelling zou kunnen lenen, verminderd met die, welke hij reeds geleend heeft, en met die, welke hij in zijn bedrijf tot de komende oogst nodig heeft. Dit zijn dus de middelen, die hij in kas heeft, bij de bank heeft staan, in effecten heeft belegd, aan anderen heeft uitgeleend enz. Op deze wijze kunnen dus jonge boeren, die geld bij de boerenleenbank hebben geleend tegen een borgtocht van hun ouders, uitkomen op een negatief bedrag aan investeerbare eigen en vreemde geldmiddelen. Uit deze kaart blijkt duidelijk, dat men op de zandgronden meer geld voor investering beschikbaar heeft dan in de weidegebieden, terwijl de akkerbouwgebieden in het algemeen een tussenpositie innemen.

Op de zandgronden had meer dan de helft van de onderzochte bedrijven per ha voor investering beschikbaar aan eigen en vreemde geldmiddelen een bedrag van f 900, in de rivierkleigebieden f 800, in de zeekleigebieden f 500 en in de weidegebieden f 400.

Deze cijfers zijn gebaseerd op een steekproef van de bij de landbouwboekhoudbureaux aangesloten bedrijven, zodat zij kunnen afwijken van de cijfers voor alle bedrijven. De gem. bedrijfs grootte der onderzochte bedrijven is bijv. ongeveer anderhalf keer zo groot als de bedrijfs grootte van alle Nederlandse bedrijven. Hierdoor zijn de cijfers dooreengenoemen f 200 per ha te laag, daar men volgens deze normen op de kleine bedrijven per ha meer geld voor investering beschikbaar heeft dan op de grote bedrijven. Dit komt gedeeltelijk, omdat men hier per ha meer moet reserveren voor ziekte, crisis, studie van of hulp aan kinderen enz. Bovendien kunnen deze bedrijven per ha meer hypotheek opnemen door de naar verhouding hogere waarde der gebouwen. Slechts een betrekkelijk klein deel van de Nederlandse bedrijven is bij een boekhoudbureau aangesloten en het is wel waarschijnlijk, dat deze bedrijven in het algemeen een moderner bedrijfsvoering hebben dan de niet aangesloten bedrijven. Het is echter niet zeker, dat op de moderne bedrijven meer geld voor investering beschikbaar is dan op de gewone bedrijven; wel zal men hier veelal meer verdienen, maar ook meer uitgeven voor investering in bedrijf en huishouding.

De cijfers hebben betrekking op begin 1952. Sindsdien kunnen zich belangrijke veranderingen hebben voorgedaan; ongetwijfeld is de positie van de bedrijven in het rampgebied nu veel minder gunstig dan toen. Niet voor alle gebieden beschikte men over een voldoende groot aantal waarnemingen, zodat voor enkele gebieden geen cijfers konden worden gegeven. Ook in andere gebieden is het echter wel mogelijk,

dat de onderzochte bedrijven in financiële positie iets afwijken van alle bedrijven. In het originele rapport is men op deze punten uitvoeriger ingegaan.

Oorzaken van de verschillen

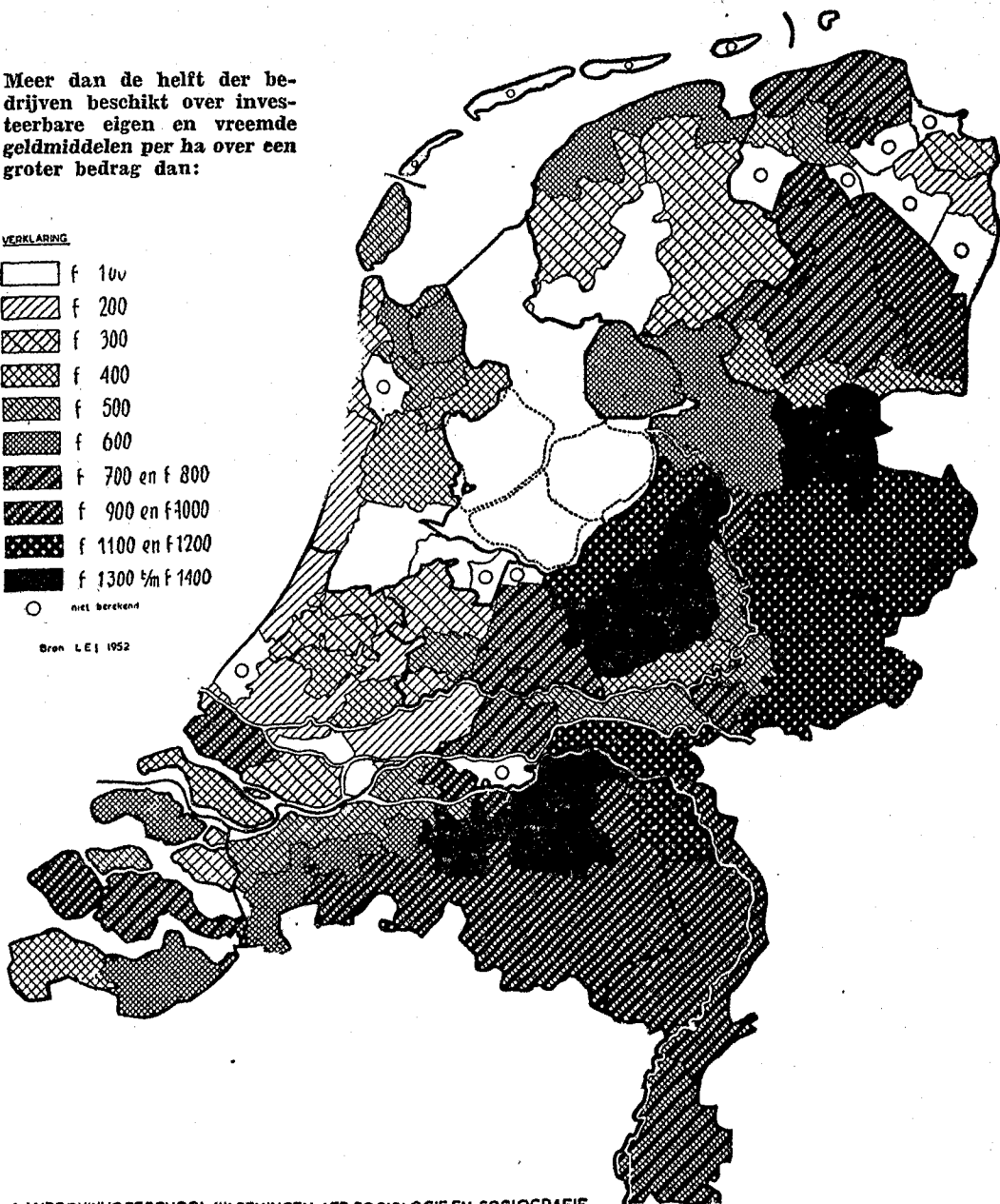
Dat op de zandgronden grote bedragen beschikbaar zijn, wordt, zoals uit het voorgaande blijkt, gedeeltelijk veroorzaakt doordat hier vele kleine bedrijven voorkomen. Reserveringen zijn hier extra hard nodig, doordat de gezinnen hier in het algemeen groter zijn dan in de andere delen van ons land, zodat een betrekkelijk groot deel van het kapitaal door erfenissen aan het bedrijf onttrokken wordt. Op de zandgronden

Meer dan de helft der bedrijven beschikt over investeerbare eigen en vreemde geldmiddelen per ha over een groter bedrag dan:

VERKLARING

- f 100
- ▨ f 200
- ▩ f 300
- ▧ f 400
- ▦ f 500
- ▥ f 600
- ▤ f 700 en f 800
- ▣ f 900 en f 1000
- ▢ f 1100 en f 1200
- f 1300 ½ f 1400
- niet berekend

Bron LEL 1952

LANDBOUWHOGESCHOOL WAGENINGEN. AFD. SOCIOLOGIE EN SOCIOGRAFIE.

In weidestrecken, hierin niet in voldoende mate is geslaagd. Misschien is men van mening, dat de landbouw omstreeks 1950 geen hoogconjunctuur heeft gekend, maar men zal er toch wel op moeten rekenen, dat als de werkloosheid in de industrie toeneemt, de vraag naar landbouwproducten van betere kwaliteit afneemt, zodat de prijzen lager worden. Doordat de regering, de vakbonden en de werkgeversorganisaties er thans naar streven om een crisis te voor-

komen, mag men wel verwachten, dat een crisis niet meer zo ernstig wordt als in de dertiger jaren, maar er is toch, helaas, geen reden om te verwachten, dat een crisis in het geheel niet weer zal voorkomen.

Samenvattend kunnen we dus zeggen: het is gewenst om op een aantal bedrijven in de zandstreken crediet op te nemen en om op een aantal bedrijven in de weidestrecken crediet af te lossen.

Wageningen. Ir. A. W. VAN DEN BAN.

Fries paardenbloed in Zuid-Afrika

Over mogelijke invloed van het Friese paard bij de opbouw van het Kaapse boerepaard

In het Zuid-Westelijke deel van de Kaap-provincie in de Unie van Zuid-Afrika komen nog niet zo lang geleden op de grote boerenplaatsen paarden zien gebruiken, bekend onder de naam van „Bolandse waperd” of in het Nederlands: „Bovenlands wagenpaard”. Men kon moeilijk een „ras” noemen in de gebruikelijke zin van het woord, want er is door de Zuid-Afrikans danig gekruist met allerlei rassen. Vroeger — in de tijd der Afrikaanse oorlogen tegen Engeland — noemden de boeren het boerenpaard „Bossiekop”, waarvan de betekenis ons niet bekend is. Het was een licht paard met zeer groot uithoudingsvermogen, bestand tegen alle weersgesteldheid en tegen veel ontbering. Een paard met solide hoeven, welke veelal geen beslag behoeften, en in staat zware ruiters over moeilijk begaanbaar terrein te dragen. Een paard „zo sober als een ezel”. Alleen, die de boeken van L. Penning hebben gelezen over de dappere strijd der Afrikaanse boeren, kennen daaruit dit paard en wat er also van geëist werd.

De wijze van africhting was in strijd met onze tegenwoordige opvattingen over rijkunstig fatsoen en dierenbehandeling, maar de Afrikaanse boer was een natuurruiter, zoals een Hongaarse boer dat ook is. Vanaf zijn prilste jeugd reed hij paard, had een meestal meer dan normale lichaamskracht, een vaste zit in den zadel en was derhalve niet gauw verlegen bij het berijden van een wat lastig of weerbarstig paard.

Deze boerepaarden gingen zelden in draf. Hun gangen waren een zeer vlugge stap (telgang), een gebroken telgang en de galop. Vandaar dat tegenwoordig de Amerikaanse zadelpaarden, welke ook deze gangen kunnen gaan, zo geliefd zijn.

Het Kaapse paard had in die tijden doorgaans 1,56 tot 1,58 m stokmaat met een nogal groot hoofd, dat echter niet zwaar en plomp was, terwijl het een slanke hals had. Een hoge schoft, doch een sterk afhellend kruis. Meestal een lange, schuinliggende schouder, lange onderarm en schenkel bij korte pijpbeenderen. De kleur was meestal bruin, stekelharig bruin of muisvaal. Soms met aalstreep; soms zelfs zebrastralen op schouders en benen, wat wel op een afstamming van een dicht bij het oerpaard liggend ras duiden moge.

Van het aldus omschreven paard is alleen nog een armzalig restant over in het in de aanhef genoemde Bolandse waperd, dat in de 90er jaren ontstaan moet zijn uit een kruising met hackney-bloed en Cleveland Bay (beide Engelse rassen) en het „Vlaamse” paard. Misschien zo nu en dan zelfs met nog een beetje Clydesdalebloed (een Engels trekpaardenras). Vóór de laatste oorlog schijnen er fokkers van het aldus ontstane Bolandse perd geweest te zijn, die verbetering of veranderingen trachtten aan te brengen door gebruik te maken van Percheron-hengsten (Franse trekpaarden). Volgens wijlen dr. Schreuder, — waaraan wij deze laatste gegevens ontleenen — „met bevredigende resultaten”, hetgeen ons wel wat erg rooskleurig afgeschilderd lijkt.

Bij de bestudering van verschillende buitenlandse paardenfokkerijen trokken foto's van enkele meer-spannen Bolandse wagenpaarden onze aandacht en lieten die ons ook niet meer los. En wel om de volgende reden: die paarden deden ons zo ontzettend veel denken aan onze eigen Franse zwarten.

Om zekerheid te krijgen, moest een onderzoek worden ingesteld met als eerste

aanknopingspunt dat steeds weer in de geschiedbeschrijvingen van het Kaapse paard opduikende „Vlaamse” paard.

Wat hadden wij te verstaan onder „Vlaamse” paarden? Bij de informatie van verschillende buitenlandse rassen hebben lang geleden inderdaad dikwijls Vlaamse paarden een rol van grotere of kleinere betekenis gespeeld. Onder „Vlaamse” paarden een paar eeuwen geleden moest men verstaan de zware paarden, waaruit later het Belgische trekpaardenras zou worden geformeerd. Waren het nu ook deze trekpaarden, welke hadden medegeholpen om het Kaapse paard op te bouwen of om te vormen? Het leek ons niet onmogelijk, gezien het feit, dat men ook niet geaarzeld had Percherons en Clydesdales daartoe te gebruiken. Volgens dr. Schreuder hebben inderdaad een paar hengsten de Kaap bereikt; in grote getale zijn ze blijkbaar niet gebruikt.

Maar wat verstond men in Zuid-Afrika onder een „Vlaams” paard? Is het werkelijk wel een trekpaard geweest? Want in de 90er jaren en later sprak men al niet meer van „Vlaamse” paarden, voor zover ons bekend, doch bestond het Belgische trekpaard al.

Dr. Schreuder helpt ons in zekere zin uit de droom door in zijn boek „Die perd op die plaas” van het „Vlaamse” paard te schrijven: „Die Vlaamse perd, 'n ligte tuigtype”. Dr. Schreuder was in Afrika een erkende autoriteit en zal toch wel degelijk het verschil tussen een zwaar trekpaard en een licht tuigpaard hebben geweten. Met andere woorden: het zgn. Vlaamse paard was niet wat men de gehele geschiedenis door onder een Vlaams paard verstaan heeft. Men noemde het alleen zo en van uiterlijk was het dus een licht tuigpaard. Maar... wat voor ras was het dan wel?

In het zelfde boek zegt dr. Schreuder, dat het Boland perd veel overeenkomst vertoont met onze landbouwtuigpaarden uit Groningen en Gelderland. Het boek verscheen in 1948 en uit de daarin opgenomen afbeeldingen blijkt duidelijk, dat schr. onze moderne landbouwtuigpaarden van het Groningse en Gelderse type kent. Wanneer hij dus opmerkt, dat sommige der Bolandse paarden „groot ooreenkoms” met deze types vertonen, dan kan men zich een vrij duidelijke voorstelling maken van het Bolandse perd, ook zonder het gezien te hebben. Uit een briefwisseling met dr. Bisschop van de Universiteit van Pretoria blijkt:

1. dat het Bolandperd of Kaapse tuigperd thans als een op zichzelf staand ras wordt beschouwd, hoewel er geen fokkersorganisatie bestaat om dit ras voor ondergang te behoeden of te propageren;

2. het ras is opgebouwd uit de vroegere Kaapse merries, welke steeds veel Oosters en Engels volbloed voerden;

3. deze merries zouden eerst met Vlaamse hengsten zijn gekruist en de kruisingsproducten hiervan op hun beurt weer met hackneys, terwijl in de laatste 20 jaar ook Percherons zijn gebruikt;

4. de resultaten zijn (let op!) zwarte paarden met een levendig temperament en van het zware tot het lichte, geschikt voor ploeg-, eg-, wagen- en karaanspanning en zelfs als zadelpaard;

5. er is zeer veel verscheidenheid onder deze paarden, doch er moet een kern van zeer waardevolle paarden aanwezig zijn;

6. de naam Kaapse perd wordt steeds minder gebruikt en vervangen door Boland-, Boer-, Pietperd enz.

In een door dr. Bisschop aan de regering van de Unie gezonden rapport over de toestand der paardenfokkerij, is sprake van een fokstal van Bolandpaarden te Deelfontein. Het is de boerderij Oranje Vallei van dhr. F. Kock. Deze paardenstapel is gevormd uit ter plaatse aangekochte merriën (toen dr. B. de plaats bezocht, waren er 8 merries en 1 hengst). De hengst was ruim 1,52 m stokmaat (dus klein van stuk) te gebruiken als tuigpaard en als rijpaard. Zijn hoofd deed denken aan dat van een hackney, terwijl zijn hals zwaar en breed was. De romp, eerder rond dan diep, brede rug, sterke lendenen. Iets afhangend kruis met laag ingeplante staart. De schouder was voor een rijpaard te zwaar. Beenkwaliteit goed en die van de hoeven „bale goeie kwaliteit”. De hengst droeg geen ijzers en werd dagelijks over het harde veld gereden, doch de hoeven toonden geen tekenen van slijtage.

De moeder van de hengst was 10 cm kleiner met allerlei exterieur-gebreken (dakvormige rug, karperrug, koehaklig, beervoetig). De andere merries moesten op deze merrie geleken hebben. Niettegenstaande hun afstotend exterieur, waren hun prestaties als rijpaard enorm, met een geweldig uithoudingsvermogen, zeer mak en in staat zware ruiters te dragen. Een merkwaardige typering van dit slag paarden is, dat zij hebben „'n baie groot hart”.

Men leze de exterieurkenmerken nog eens over, welke wij hierboven vermeldde. De meest kenmerkende hebben wij gememoreerd, waarom wij nog toevoegen, dat de merries „harige pote van die knieë en hakskene ondertoe” hadden. Dus zware beharing aan de onderbenen. Dr. Bisschop zegt daarover dan ook terecht: „die behaarde pijpbene is ook 'n teken van ander bloed”. Juist, doch welk „ander bloed”?

Wij neigden er hoe langer hoe meer toe te veronderstellen, dat die eigenschappen, welke men tendele inderdaad óók bij het Friese ras aantreft als typisch raskenmerk, afkomstig waren van Friese hengsten, die ten onrechte „Vlaamse” waren genoemd.

Uit gevoerde correspondentie bleek nu, dat — voor zover bekend — de eerste zgn. Vlaamse paarden ingevoerd werden door een... begrafenisonderneming te Kaapstad en wel vanuit Antwerpen. Volgens dr. Bisschop, die deze paarden zelf gezien had, vertegenwoordigden zij meer het tuigpaarden- dan het trekpaardentype. Dr. Bisschop had in 1930 in ons land begrafenispaarden gezien en vroeg nu of de bij ons voor het „zwarte werk” gebruikte paarden nu waren van het „Vlaamse trektype” of het „Friese kartype”. Twee verschillende Afrikaanse begrippen, waarover men het eerst eens moest zijn.

Nadat vaststond, dat de voor begraafwerk gebruikte zwarte paarden in ons land van Fries ras of althans warmbloedras waren en zeker niet behoorden tot enig trekpaardenras, en de eigenschappen van het tegenwoordige Friese paard door dr. Bisschop konden worden vergeleken met die van de zgn. Vlaamse paarden, kwam deze tot de slotsom, dat het Friese paard volgens de beschrijving „geheel overeenkomt met het beeld, dat ik van dit paardenras nog heb, zoals ik het in 1930 leerde kennen en bestaat bij mij min of geen twijfel, dat de zgn. „Vlaamse” paarden, waarvan onze huidige Kaapse tuigpaarden afstammen, in werkelijkheid „Friese” paarden zijn geweest”.

De fouten of, zo men wil, de zwakke punten van het exterieur van het Friese paard (zwakke bovenlijn, geringe diepte, lichte beenwerk e.d.) waren vroeger ook kenmerkend voor het Kaapse paard, maar zij zijn thans voor een groot deel verdwenen, evenals het Friese paard ook de laatste 20 jaar enorm in exterieur is vooruitgegaan.

Het verschil is echter zeer belangrijk, voor wat betreft de manier waarop men die exterieur-veranderingen heeft verkregen.

Bij het Kaapse paard gelukte zulks door gebruik van hackney en percheronbloed, terwijl bij het Friese paard het, wellicht wat langzamer, gebeurde en nog gebeurt, door selectie binnen het ras met dus als voordeel veel minder kans op uitmending van allerlei afwijkende typen.

Vandaar dan ook, dat wij in overweging hebben gegeven voor consolidatie en verbetering van het aloude Kaapse boerenpaard gebruik te maken van rasechte Friese paarden. Sl.